

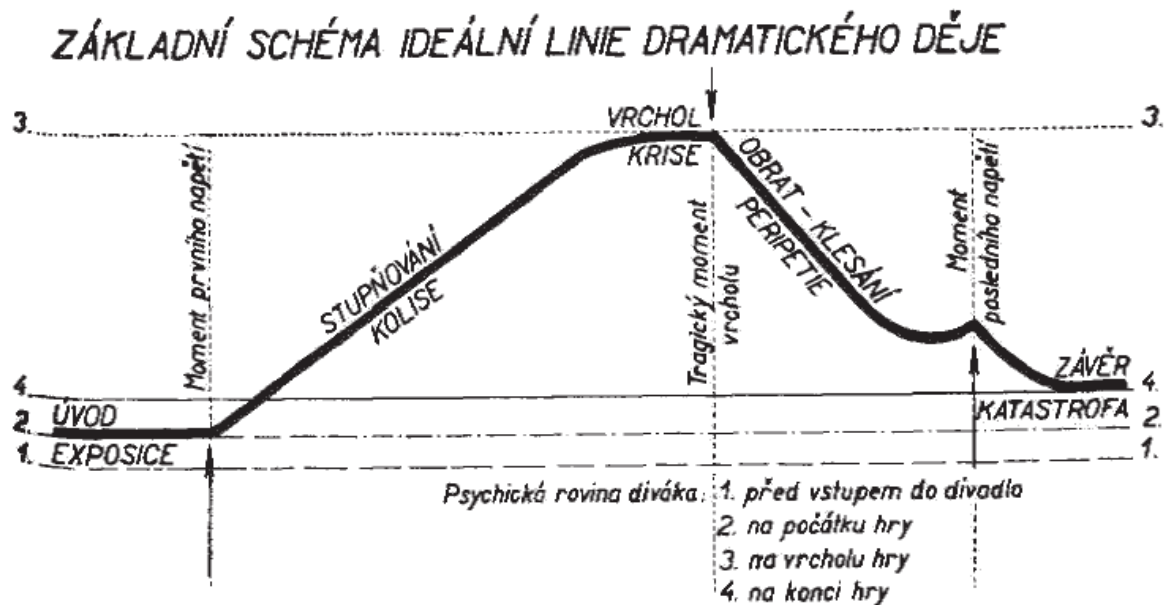
5) PĚT FÁZÍ DĚJE

GUSTAV FREYTAG: *Technika dramatu* (1863)

- Freytagův *pyramidální model stavby* (rozdělení děje do pěti částí) → lze relativně snadno uplatnit na uzavřené drama → relativně snadné uplatnění (vyznačuje se jednotou času a prostoru) X v případě otevřené formy dramatu uplatnit nelze (dějově a časově roztržité)

definitivně ustálil dělení děje dramatu → na tzv. pět fází:

- expoziční** = otevření
 - autor představuje jednotlivé protagonisty, měl by vymezit čas a místo děje
- kolize** = zauzlení
 - přechod ke kolizi naznačuje → tzv. *moment prvního napětí* (protagonista se poprvé střetne s antagonistou a vymezí se strany konfliktu, jeho důvod)
 - kolize se rozvíjí (přechází) v krizi prohlubováním a stupňováním sporu (vymezit jejich předěl striktně není nutné, často na sebe tyto fáze plynule navazují)
- krize** = vrchol děje
 - důležitý je zlom mezi krizí a peripetií (přichází ve chvíli, kdy už není možno konflikt dále stupňovat a v ději nastává → obrat)
- peripetie** = zvrát, obrat
 - obrat v ději – od špatného k lepšímu nebo případně naopak
- moment, kdy je tragický konec neodvratný → hovoříme o **katastrofě** = rozuzlení, uzavření
 - termín „katastrofa“ Aristoteles používá jako termín neutrální, který označuje jakékoliv – i případně smírné – rozřešení konfliktu

Gustav Freytag: *Technika dramatu* (1863)

- model může sloužit jako ideální schéma → vůči němu můžeme poměřovat různé varianty rozvolněných struktur
- schéma vychází z představy uzavřeného dramatu s jediným koncentrovaným dějem, jediným konfliktem odehrávajícím se v relativně uzavřeném, koncentrovaném prostoru, resp. prostorech
- model promyšleně vede divákovy emoce → počítá se s empatickým divákem, který je vtahován vzrůstajícím a klesajícím napětím dramatického děje
- jednotlivé části/fáze → **nemá smysl stanovovat striktně** → vnitřně provázaná struktura, jen málokdy umožňuje zcela jednoznačné rozdělení

- výjimky:
 - *klasicistní drama* → autorem přímo strukturované na pozadí aristotelského modelu
 - *Schillerova dramata* → strukturovaná tak, aby se jednání kryla s fázemi rozvoje dramatického děje
- velmi obtížné → např. *Shakespeareovy komedie* (Sen noci svatojánské) → často vedeny v několika paralelních dějových pásmech, sevřených rámcovou situací → každá dějová linie se řídí svou vlastní logikou = freytagovský model nelze použít

Pro rozšíření znalostí si nastudujte následující text (naleznete ho v příloze):

LUKEŠ, Milan. *Umění dramatu*. 1. vyd. Praha, 1987, s. 131-160 (pasáž Čas a prostor)